

era exido», Tilander, § 140.4) i el Fuero de Navarra de c. 1300 (*Rom.* xxii, 487-8). Casac. va trobar *siéro* a Ansó, i en forma apocopada *sjer* a Bielsa, *sière* a Gistaín (*BDC* xxiv, 181); deu ser zona contínua d'una banda a l'altra de l'Alt Aragó car no sols Krüger l'a notà a Fago, sinó que jo també el vaig trobar d'allí cap a l'Est: a Echo m'anomenaren «el queso, el requesón y el *siéro*» (1966); sembla, però, que en gran part ha passat allà a designar el producte secundari: car a San Juan de Gistau me l'oposaren a *porán*, que resultava ser el xerigot, i vaig comprendre que per a ells el *siéro* era el 'recuit, mató': i així em definiren a Bielsa el *siér*, explícitament (a diferència de «el caldo»), 1965. Més cap al cat., Casac. a Plan i Griera a Benasc (*BDC* vi, 37), només saberen obtenir *süero* (que hi deu estar penetrant com a castellanisme; o fou precisament a causa d'aquest canvi de significat).

Però l'àrea de *SERUM* entrava en domini català per les valls més altes del NE. (per cert amb una extraordinària diftongació, com en els casos toponímics de *je* que aparegia allà en *E. T. C. I.*, 134): *AlcM* registra *siero* i *assiero* 'xerigot' a la Vall d'Aneu, i Krüger (*VKR* viii, 98) *siéro* a les Paül's, *siéro* a Alós, Espot i Esterri d'Aneu. Una mica paradoxal el fet que el mot llatí vagi pendre arrels en els Pirineus centrals, i en canvi el sorotàptic *sōro-* a Portugal i Castella, però no és pas cosa rara, i ja se sap que en qüestions de lèxic les trasmutacions són innombrables, i en terres de molta aportació substràtica i adstràtica hi ha més tramostaments que enlloc.

Aquesta supervivència popular de *SERUM*, i amb fons arrels cap al Pirineu, acaba d'explicar que una dissimilació *sorigot* > *serigot* triomfés i consolidés; i el fet que *SERUM* va ser popular entre els pastors de cap al Pirineu, justifica el fet que aquesta dissimilació es vagi produir i triomfar en el Nord, però no des de l'Ebre enllà. Nova raó: aquest conservadorisme per creure que en aquestes terres hi estava arrelat des d'abans de la Reconquesta. I donades les grans afinitats lèxiques del mossàrab³ amb la zona port.-cast.-sard (romànic meridional), sembla resultar-ne com a corollari que *sorigot* i per tant *serigot/xerigot* no és pas derivat del llatí *SERUM*, sino mot pre-romà, germà del tipus *sōro-* del castellà i portuguès.

Sobre l'origen d'aquest tenim l'estudi a fons de l'article *SUERO* del *DCEC/DECH*.⁴ Vaig emprendre'l el 1951 amb extremada prudència i desconfiança, pel temor d'haver de dir que tots els romanistes hi anaven perduts, fent esforços a la desesperada per trobar-li una explicació romànica o llatina: ningú no gosava dir que fos pre-romà, i fins jo en desconfiava, a causa del prejudici, en què estàvem encara tots, d'igualar pre-romà indoeuropeu amb cèltic, i en cèltic no hi havia res. A desgrat de tot m'hi inclinava.

amb el meu article de la *ZCeltPhil.* xxv, 36, sobre els celtismes, em vaig acabar de convèncer que és indoeuropeu, sense res de llatí, i tampoc cèltic. Ja damunt proves vaig afegir-hi una nota final amb la conclusió que era una relíquia de l'indoeuropeu arcaic de les *Urnenfelder*: sorotàptic. De llavors ençà aquest

filó s'ha revelat ben ric, tan copiós com el cèltic. Ja llavors es veia que les seves afinitats eren amb llengües orientals de la família: gr. *ὀρός* 'xerigot' (= ieur. *SORÓS*), scr. *sarāb* adj. 'líquid, aigualós', i que amb el masculí *SORÓS* esqueia justament el vocalisme indoeuropeu de grau *ō*, i no pas la *ē* del neutre llatí *serum*.

Al *DECH* hi vaig afegir una llarga nota⁵, on donava demés altres proves de les famílies indoeuropees orientals: bàltic, eslau, irani, hitita, amb correspondències imperfectes totes aquestes, però que no deixaven d'aportar-hi alguna corroboració: en aquestes formes la base vocalica era *u*; després, però, he pensat que aquesta anomalia es pot explicar per encreuament amb un mot del substrat asiàtic pre-indoeuropeu: ¿quell com entorn del nom rus del formatge, *сыр*?, que potser no ve de l'indoeur. *sūro-* 'agre', com se sol dir, sinó d'algun element substràtic.⁵

En conclusió crec que resta ferma l'etimologia indoeuropea pre-romana d'on vénen el port. *soro*, sard *scru* i cast. *süero*.

D'aquí el tipus *SORICOTT* > *xerigot*; que aquest és pre-romà, ho trobo també d'una perfecta versemblança. Però aquí ja no veig tan segur que sigui indoeuropeu —o que ho sigui tot sencera. Altrament l'àrea d'aquest mot sobreix pel Nord dels límits catalans. I és parentela important; sobre la qual ja va cridar l'atenció Schuchardt, *Litbl.* xxix, 40; però del que ell diu descartem-ne un tessinès *sarédiga*, que en queda ben lluny fonèticament (accent, vocal tònica, terminació: tot discrepa), i aquest sí que deu ser un derivat de *SERUM*, potser **SERATICA*.

Però el mot va existir en el vessant francès dels Pirineus: «peys salat e fresc, e fromage que *serigot* no y està, lo xxve. ---» en un doc. medieval de l'arxiu de Narbona (S. XIII-XIVe), *PSW* vii, 606a), i un parell de vegades en l'*Elucidari de las propietatz*, Arieja, segle XIV: «layt --- la partida grossa es fromage, la aygoza es *sarigot*», «prezurat, es layt en estomach d'alcunas bestias, endurzit per la separatió del *serigot*, del boder e del fromagge» (Rayn. v, 156).

Avui en queden alguns rastres occitans, poc estesos i per tant no és estrany que estiguin una mica alterats per contaminacions: per la banda de Llgd., l'*ALF* només troba *saligot* a Tuchan, dept. Aude, ja prop del límit català, uns 20 km. ONO. de Salses: amb una *a* i una *l* degudes segurament a la influència de *sal*; a la Vall d'Aran només vaig trobar *serigót* (o *širigót*) en els pobles de més amunt de Viella, i *širgót* a Montgarri (mentre que des de Viella en avall diuen *leşun*, mot d'origen obscur, potser pre-romà, si no té res a veure amb el ll. *LIXA*). El *TdF* dóna un llem. *terigot*, isolat i improbat, i amb una *t*-suspecta: com que no figura en el Beronie-Vialle, potser és supervivència esporàdica en algun racó: la *t*-hauria de ser per una contaminació (potser la de *toumo*, l'important nom occità del formatge i justament és el que li donen en el gran centre del formatge llemosí, a Tulle: Beronie).

A la resta del gascó quasi res, i el que hi ha, cap al Bearn, té forma discrepant: Lespy-R. troben *senigou* «petit lait, entre Louvie-Juson et Bruges» o sigui entre